

Digitaalinen euro – perusteet, suunnittelu ja tavoitteet

Vähittäismaksuala on murroksessa digitaalisten ratkaisujen yleistyessä. On tärkeää varmistaa, että ihmiset voivat mobiilimaksuaikanakin käyttää keskuspankkirahaa. Keskuspankin antama takuu on yhteisen rahamme euron kulmakivi. Digitaalisen keskuspankkirahan avulla pystytään edistämään euroalueen strategista riippumattomuutta ja toimivaa maksuliikennettä.

Julkisen sektorin liikkeeseen laskema raha maksujärjestelmän tukena

Keskuspankkiraha on toistaiseksi suuren yleisön käytettävissä ainoastaan seteleinä. Se uhkaa jäädä varjoon maksuvälineenä digitaalisten maksutapojen käytön yleistyessä.

Digitaalinen euro olisi keskuspankin liikkeeseen laskemaa sähköistä rahaa, joka olisi kaikkien käytettävissä käteisrahan rinnalla.

Keskuspankkirahan käyttö vakauttaa maksujärjestelmää. Siksi sitä on hyvä olla käytettävissä myös digitaalisella aikakaudella.

Yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyö on palvellut yhteiskuntaa hyvin maksualalla. Julkinen sektori luo rahaperustan, eli keskuspankin takaamaa rahaa on pankkien käytössä keskuspankkitalletuksina ja suuren yleisön käytössä käteisrahana. Yksityinen sektori tarjoaa asiakkaidensa käyttöön liikepankkirahaa esimerkiksi talletuksina ja myös erilaisia liikepankkirahaan perustuvia maksupalveluja, kuten luottokortteja.

Tässä mallissa yksityisen sektorin liikkeeseen laskema liikepankkiraha on suoraan vaihdettavissa käteisrahaksi eli julkisen sektorin liikkeeseen laskemaksi rahaksi milloin vain, ja kuluttajat voivat käyttää maksamiseen keskuspankkirahaa. Kiinteä vaihtosuhte ylläpitää luottamusta niin yksityisen kuin julkisenkin sektorin liikkeeseen laskemaan rahaan, ja rahayksikkö toimii luotettavasti myös laskentayksikkönä. Keskuspankkiraha siis tukee maksujärjestelmien toimintaa ja ylläpitää rahoitusvakautta ja luottamusta valuuttaan.

Kun julkisen sektorin liikkeeseen laskemaa rahaa on käytettävissä maksamiseen kaikkialla euroalueella, maksujärjestelmä toimii tehokkaasti eikä jää missään vaiheessa vain muutaman yksittäisen sektorin toimijan varaan.

Käteisellä maksaminen vähenee

Digitaalisen maksamisen yleistyessä julkisen ja yksityisen sektorin vankka yhteistyö maksualalla on vaakalaudalla.

Eurojärjestelmä tukee setelien käyttöä niin kauan kuin niille on kysyntää. Käteismaksaminen on kuitenkin vähentynyt selvästi. Verkkomaksaminen ei onnistu seteleillä, ja monissa kaupoissakin suositaan sähköistä maksamista. Pandemian aikana verkkokauppa ja kontaktiton maksaminen lisääntyivät vahvasti. Jos kehitys jatkuu, käteisrahan merkitys pienenee.

Vielä tällä hetkellä käteisrahaa on saatavilla ja se hyväksytään yleisesti, mikä suoja Euroopan strategista riippumattomuutta. Käteisrahaa voitaisiin käyttää edelleen maksamiseen siinäkin tapauksessa, että maantieteelliset jännitteet johtaisivat esimerkiksi pakotteiden asettamiseen Euroopalle. Useimmat sähköiset maksuvälineet sen sijaan kuuluvat yrityksille, jotka sijaitsevat Euroopan unionin ulkopuolella.

Digitaalinen murros maksujärjestelmässä

Nykytilanteessa monien on yhä vaikeampaa hahmottaa, mitä digitaalinen raha oikeastaan on. Jos julkinen sektori ryhtyy laskemaan liikkeeseen digitaalista rahaa, se voi ohjata alan innovaatioita toimivaan suuntaan. Kryptovaroilla ei ole kiinteää vaihtosuhdetta keskuspankkirahaan, mikä heikentää niiden toimivuutta maksuvälineenä (jos niiden arvoa ei pystytä takaamaan muutoin), ja esimerkiksi stablecoin-valuuttojen arvo romahtaa, jos sijoittajat päättävät yhtäkkiä luopua niistä. Se aiheuttaa epävakautta rahoitusmarkkinoilla.

Suuret teknologiayritykset voisivat periaatteessa tarjota laajalle asiakaskunnalleen omia kansainvälisiä stablecoin-valuuttojaan. Tällaisten valuuttojen yleistymisen tarkoittaisi, että Euroopan markkinoilla olisi pian käytössä lähinnä Euroopan ulkopuolisten toimijoiden tarjoamia teknisiä ratkaisuja.

Digitaalinen euro tukisi euron kansainvälistä asemaa, jos esimerkiksi muissa suurissa talouksissa alettaisiin laskea liikkeeseen digitaalista keskuspankkirahaa. Digitaalinen keskuspankkiraha on erittäin toimiva ja turvallinen maksuväline, se säilyttää arvonsa ja siihen perustuvia palveluja voidaan tarjota hyvin laajoilla alueilla maiden rajoista riippumatta. Digitaalisena keskuspankkirahana valuuttaa on helppo käyttää ympäri maailmaa.

Digitaalinen euro palvelisi yhteistä etua innovaatioiden pohjana

Eurojärjestelmän liikkeeseen laskema digitaalinen euro tukisi maksujärjestelmää digitaalisella aikakaudella ja palvelisi yhteistä etua. Sen avulla voitaisiin edistää innovaatioita, tehostaa maksuliikennettä ja tukea Euroopan unionin talouden toimintaa. Yhteistyö yksityisen sektorin kanssa jatkuisi saumattomasti digitaalisella aikakaudella. Digitaalisen euron ansiosta rahoituksenvälittäjät pystyisivät tarjoamaan innovatiivisia maksuratkaisujaan koko euroalueella, ja pienetkin yritykset voisivat tarjota pitkälle kehitettyjä palveluja kilpailukykyisin hinnoin.

Digitaalisen euron suunnittelu ja toteutus

Jotta digitaalinen euro onnistuu, eurooppalaisten on otettava se omakseen. Siksi on tärkeää, että digitaalinen euro suunnitellaan niin, että sitä on parempi käyttää kuin nykyisiä vaihtoehtoja.

Tässä vaiheessa ei vielä voida tehdä lopullisia päätöksiä siitä, millainen digitaalisesta eurosta tulisi, mutta joitakin perustavanlaatuisia vaatimuksia on jo selvillä.

- Digitaalisesta eurosta on oltava käyttäjilleen hyötyä, jotta sitä myös käytetään. Tutkimusten mukaan kuluttajille on tärkeää, että maksuväline hyväksytään mahdollisimman monessa paikassa, että sen käyttö on helppoa, edullista, nopeaa ja turvallista ja että kuluttajansuoja pystytään varmistamaan. Myös kauppiat arvostavat edullisuutta ja helppokäyttöisyyttä, ja lisäksi maksuvälineen toivotaan toimivan kauppojen nykyisissä järjestelmissä.
- Yksityisyydensuoja on varmistettava mahdollisimman hyvin. Käyttäjien on voitava lain sallimissa rajoissa päättää itse, kuinka paljon tietoa he haluavat antaa itsestään.
- Digitaalisen euron tulisi olla kaikkien käytettävissä – niidenkin, jotka eivät vielä nykyisin voi käyttää maksupalveluja toivomallaan tavalla.

Digitaalinen euro on tarkoitettu ensi sijassa maksuvälineeksi eikä sijoituskäyttöön. Suunnittelussa on rajoitettava talletusten siirtoa keskuspankkiin, sillä talletuksia tarvitaan pankkijärjestelmässä, jotta pankit pystyvät lainaamaan rahaa kuluttajille ja yrityksille. Talletuskanta myös vakauttaa pankkijärjestelmää rahoituskriiseissä. Rajoituksista on päätettävä jo suunnitteluvaiheessa, vaikka niillä olisikin todellista merkitystä vasta siinä vaiheessa, kun digitaalisen euron käyttö yleistyi.

Julkisen sektorin ja etenkin keskuspankin velvollisuuksiin kuuluu huolehtia siitä, että raha- ja maksujärjestelmien vakaus säilyy, sillä se on kaikkien yhteinen etu. Hyvin suunnitellusta ja toteutetusta digitaalisesta eurosta voisi olla merkittävää, todellista hyötyä koko taloudelle, yhteiskunnalle ja kaikille sen asukkaalle.